

presented. Age-related changes in the organism of patients with ischemic heart disease are described that must be taken into account during selection of physical rehabilitation means and determination of their main parameters.

Not having regard to all volume undertaken studies and offer methodologies of physical rehabilitation for patients on IXC, participating of patients years old in the programs of rehabilitation still it remains subzero impermissible.

This problem must be settled in the near future, as physical activities assist the improvement of functional possibilities and limit the degree of disability and dependence on other people. Except that, in the conditions of the program of rehabilitation it maybe to realize the all-round going near the decline of risk factors. A scientific ground, development and introduction of the programs of rehabilitation, that would take into account feature of ehtiopatogenezu and clinical motion of IXC for persons years old, is one of ways of decision of this problem.

Key words: ischemic heart disease, elderly patients, physical rehabilitation

***Безпалій С. М., Ахрамович П. П., Хуторянський О. В., Штома В. Д.
Національна академія внутрішніх справ***

ХАРАКТЕРИСТИКА ПСИХІЧНИХ СТАНІВ МИРОТВОРЦІВ ІЗ ЧИСЛА ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Проведено дослідження показників психічного стану працівників ОВС України, які брали участь у миротворчих операціях. У дослідженні взяли участь працівники (чоловіки) віком 25-35 років (n=32), які вперше брали участь у миротворчих місіях. Встановлено погіршення показників психічного стану у працівників наприкінці місії порівняно з вихідними даними, що свідчить про недостатню ефективність чинної програми психологічної та фізичної підготовки миротворців.

Ключові слова: психічний стан, миротворці, працівники, фізична підготовка.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку України її міжнародний авторитет поряд з іншими чинниками зумовлений виконанням міжнародних миротворчих функцій, у тому числі й працівниками органів внутрішніх справ (ОВС) України.

Активна участь України у міжнародному співробітництві, спрямованому на подолання загроз миру і безпеці у світі, визначають зростання ролі та підвищення вимог до підготовки особового складу миротворчих контингентів, як фізичної, так і психологічної.

За даними авторів [3, 5, 8, 10, 15] миротворча діяльність супроводжується значним психічним напруженням, викликаним ворожим ставленням місцевого населення, мовним та культурним бар'єрами, необхідністю виконання складних за своїм характером функцій. Так, бойові дії, загроза для життя здійснюють на миротворців значний вплив, вимагають від них емоційної стійкості, ініціативи та дисциплінованості. У психологічно підготовлених миротворців у бойовій обстановці з'являється характерне бойове збудження, що загострює увагу, пам'ять і мислення та сприяє активності і цілеспрямованості дій. У миротворців, які недостатньо підготовлені в психологічному плані, під впливом негативних відчуттів, що

виникають в бою, і загального стану психіки може сповільнюватися реакція, порушуватися координація і стійкість рухів та дій, послаблятися увага і пам'ять. Це знижує і ставить під загрозу результативність їх діяльності [1, 2, 7, 9, 12].

Аналіз останніх досліджень і публікацій [2, 4] показав, що службово-бойова діяльність працівників ОВС України під час виконання миротворчих операцій відбувається переважно у складі цивільної поліції ООН.

До основних функціональних завдань спеціальних поліцейських підрозділів міжнародної поліції відносяться [2, 3, 4, 8 та ін.]:

- активне й ефективне реагування на факти незапланованих і незаконних демонстрацій, мітингів та масових порушень порядку, а також застосування відповідних заходів щодо їх припинення;

- створення відповідних умов для захисту прав людини, особливо національних меншин;

- оперативне реагування на порушення громадського порядку під час проведення масових заходів та застосування спеціальних заходів щодо припинення масового безладу, злочинів та правопорушень;

- проведення спеціальних операцій зі знешкодження або затримання особливо небезпечних злочинців та звільнення заручників без залучення до цього військових;

- охорона установ ООН, проведення спеціальних операцій з деблокування та звільнення їх у разі захоплення;

- охорона конвоїв, особливо важливих персон під час їх перебування в місії, різноманітних спеціальних об'єктів (тюрем, приміщень судів, банків тощо) без застосування військових;

- проведення спецоперацій із захоплення контрабандистів, порушників правил прикордонного режиму в прикордонній смузі та виконання інших функцій.

Миротворчі операції, як правило, здійснюються в країнах з нестабільною соціально-економічною, політичною, суспільною та соціальною обстановкою, тому виконання правоохоронних функцій працівниками цивільної поліції ООН носить яскраво виражений екстремальний характер.

За даними низки вчених [1, 3, 7, 13, 14] фізична підготовка працівників ОВС України, які беруть участь у миротворчих операціях, повинна займати провідне місце в процесі безпосередньої підготовки для участі у миротворчих місіях. Високий рівень фізичної підготовленості сприяє прискоренню адаптації працівників до нових умов службової діяльності, підтриманню рівня здоров'я, забезпеченню психологічної надійності працівників та підвищенню психологічної готовності до здійснення службово-бойової діяльності в екстремальних та надзвичайних умовах.

Мета роботи. Дослідити рівень та динаміку психологічних якостей працівників ОВС України під час виконання миротворчих операцій.

Методи дослідження. Аналіз літературних джерел, педагогічне спостереження,

анкетування, тестування, статистичні методи.

Організація дослідження. Дослідження проводилось на базі Національної академії внутрішніх справ у 2010-2012 рр. з працівниками ОВС України (чоловіками) віком 25-35 років (n=32), які брали участь у миротворчих операціях.

Тестування показників психічного стану працівників здійснювалось за такими методиками: методика діагностики самооцінки Ч.Д. Спілбергера, Ю.Л. Ханіна – для визначення реактивної та особистісної тривожності; методика «Шкала депресії» – для діагностики депресивних станів; методика «САН» – для дослідження емоційних станів: самопочуття, активності, настрою у працівників.

Методика діагностики самооцінки Ч. Д. Спілбергера, Ю. Л. Ханіна передбачала перевірку рівня реактивної (у конкретний момент) та особистісної (взагалі) тривожності миротворців. Тривожність характеризується напруженням, хвилюванням, неврозністю. Чим вища тривожність, тим гірші показники уваги, координації, тим більше помилок у діяльності. Рівень реактивної та особистісної тривожності оцінювався за бланками та визначався за формулами [6].

Методика «Шкала депресії» була адаптована в НДІ ім. В. М. Бехтерева Т. І. Балашовою [6]. Опитувальник призначений для диференційної діагностики депресивних станів і станів, близьких до депресії. Наявність або відсутність депресивних станів миротворців визначались за бланком, який містить 20 висловлювань. Рівень депресії розраховується за формулою [6].

Визначення емоційного стану миротворців відбувалося за методикою «САН» (Самопочуття-активність-настрій). Відповідно до цієї методики необхідно було оцінити свій стан, підбираючи протилежні за змістом прикметники. У шкалі на бланку необхідно було закреслити цифру, яка характеризує у даний момент стан респондента. Оцінювання емоційного стану працівників здійснювалось за 9-бальною шкалою [6].

Обговорення результатів дослідження. Миротворча діяльність працівників ОВС України має високий рівень ймовірності одержання травм, ушкоджень і навіть пов'язана із загрозою загибелі правоохоронців. Це підвищує ступінь психологічного напруження, рівень відповідальності за виконання дій. Усе це викликає у працівників негативні переживання, породжує неврози, провокує паніку, призводить до виникнення депресивних станів. До найважливіших чинників, які впливають на морально-вольові якості і психічні стани та визначають поведінку миротворця, можна також віднести міру фізичного і психічного стомлення, дію стресу, страху, чинники зовнішнього середовища, інформаційний дискомфорт та ін.

З метою дослідження впливу негативних чинників службово-бойової діяльності на психічний стан миротворців із числа працівників ОВС України ми проаналізували показники психічного стану миротворців на початку та після закінчення місії. Результати наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Показники психічних станів миротворців із числа працівників ОВС України перед їх

відрядженням та після повернення з миротворчих місій (2010-2012 рр., n=32, X±m, ум.од.)

Досліджувані показники		Достовірність різниці	
Вихідні дані	Кінцеві дані	t	P
<i>Реактивна тривожність</i>			
42,91±0,35	46,88±0,41	5,72	<0,001
<i>Особистісна тривожність</i>			
43,72±0,37	47,04±0,39	4,65	<0,001
<i>Наявність депресивних станів</i>			
36,89±0,34	51,95±0,40	24,47	<0,001
<i>Самопочуття</i>			
7,96±0,21	6,73±0,28	3,51	<0,01
<i>Активність</i>			
7,30±0,19	6,47±0,21	2,93	<0,01
<i>Настрій</i>			
7,51±0,20	6,85±0,23	2,17	<0,05

Аналіз реактивної тривожності у миротворців із числа працівників ОВС України показав, що на початку миротворчої місії показники становили 42,91 ум.од. та відповідали оптимальному рівню тривожності (табл. 1). Після повернення показники реактивної тривожності у працівників погіршилися на 3,97 ум.од. ($P < 0,001$), становлять 46,88 ум.од. та відповідають «високому рівню тривожності» (табл. 1). Дослідження особистісної тривожності у працівників засвідчили тенденцію, подібну до показників реактивної тривожності – погіршення зазначених показників у миротворців у ході виконання миротворчих завдань. Різниця між вихідними даними (43,72 ум.од.) та показниками наприкінці дослідження (47,04 ум.од.) становить 3,32 ум.од. та є достовірною ($P < 0,001$) (табл. 1).

Особливих змін зазнали показники, що характеризують депресивні стани миротворців із числа працівників ОВС України. Так, рівень депресії у працівників, які повернулись з виконання миротворчих операцій, достовірно зріс на 15,06 ум.од. ($P < 0,001$), порівняно з вихідними даними (табл. 1). При цьому, якщо перед відрядженням до місії рівень депресії (36,89 ум.од.) характеризувався відсутністю депресивних станів, то після повернення у миротворців визначено легку депресію невротичного характеру (51,95 ум.од.) (рис. 1).

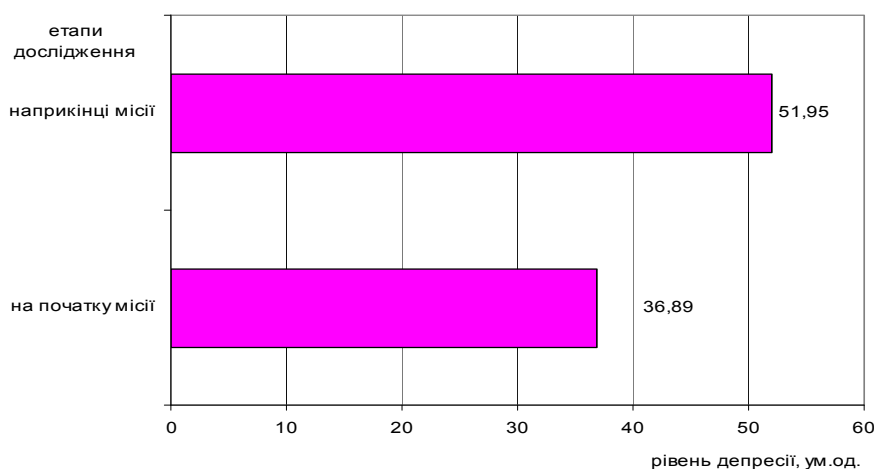

Рис. 1. Рівень депресії у миротворців із числа працівників ОВС України на початку та наприкінці миротворчої місії (ум.од.)

Дослідження показників емоційних станів миротворців із числа працівників ОВС

України за методикою «САН» показали, що за усіма досліджуваними характеристиками (самопочуття, активність, настрої) зафіксовано достовірне зниження показників тестування наприкінці дослідження, порівняно з початковими даними (табл. 1). Так, показники самопочуття працівників наприкінці миротворчих місій знизились відносно вихідних показників на 1,59 ум.од. ($P < 0,01$), активності – на 0,83 ум.од. ($P < 0,01$), настрою – на 0,66 ум.од. ($P < 0,05$) (табл. 1).

З метою дослідження суб'єктивної думки працівників ОВС України щодо ефективності діючої програми фізичної підготовки миротворців та можливих шляхів її вдосконалення для підтримання високого рівня психічного стану та ефективності службово-бойової діяльності, нами було проведено опитування миротворців, які повернулися з миротворчих місій за власними розробленими анкетами.

Досліджуючи відповіді миротворців на запитання «Які ознаки погіршення психічного стану Ви відчували впродовж виконання службових обов'язків?», встановлено, що у 40,6% (13 чол.) траплялись проблеми зі сном; 34,4% опитуваних (11 чол.) відмітили послаблення уваги; 37,5% працівників (12 чол.) відчували пригніченість; 31,3% (10 чол.) – страх; 28,1% респондентів (9 чол.) відчували тривожність; 25% (8 чол.) – розгубленість; у 15,6% опитаних (5 чол.) траплялись депресії; 12,5% (4 чол.) зазначили збільшення помилок у діяльності; 9,4% працівників (3 чол.) відчували невпевненість у собі та своїх діях.

На питання «Як, на Вашу думку, фізична підготовка впливає на процес адаптації працівників до нових умов служби та формування психічної готовності до службової діяльності?» 91,5% миротворців (29 чол.) відповіли, що «позитивно», 9,4% опитаних (3 чол.) зазначили власну відповідь. При цьому жоден працівник не зазначив, що фізична підготовка ніяк або негативно впливає на процес адаптації та підтримання на високому рівні психічних якостей миротворців.

ВИСНОВКИ. За результатами дослідження психічних станів миротворців із числа працівників ОВС України можна зробити висновок про негативний вплив особливостей та умов службово-бойової діяльності на підтримання психічних, емоційно-вольових і професійно важливих якостей працівників на належному рівня, а також про недостатню ефективність чинної програми фізичної та психологічної підготовки миротворців.

ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ. Передбачається дослідити рівень та динаміку показників фізичної підготовленості та фізичного стану працівників ОВС України, які брали участь у миротворчих операціях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бизин В. П. Определение пригодности военнослужащих внутренних войск МВД Украины к профессиональной деятельности в экстремальных условиях / В. П. Бизин // Актуальні проблеми розвитку традиційних і східних єдиноборств : зб. тез V Міжнар. (інтернет) наук.-метод. конф. – Х. : Акад. ВВ МВС України, 2011. – С. 103–104.

2. Ірхіна С. М. Методологічне регулювання системи професійно-психологічного відбору кандидатів до участі в миротворчих місіях ООН / С. М. Ірхіна // Нормативно-правові основи та особливості миротворчої діяльності внутрішніх військ МВС України : матеріали

науково-практичного семінару. – Харків, 2008. – С. 127–132.

3. Корольчук М. С. Соціально-психологічне забезпечення діяльності в звичайних та екстремальних умовах : Навч. посібник / М. С. Корольчук, В. М. Крайнюк. – К. : Ніка-Центр, 2006. – 580 с.

4. Про внесення змін до Закону України «Про участь України в міжнародних миротворчих операціях»: Закон України від 10.07.2003 р. // Офіційний Вісник України. – 2003. – № 32.

5. Психологічне супроводження військовослужбовців в діяльності за екстремальних умов : метод. рекомендації / під ред. Г. В. Ложкіна. – К. : М-во оборони України, 1994. – 130 с.

6. Райгородский Д. Я. Практическая психодиагностика. Методики и тесты : учеб. пособие / Д. Я. Райгородский. – Самара : БАХРА-М, 2001. – 672 с.

7. Физическая подготовка военнослужащих к действиям в особых условиях / под ред. С. М. Лаговского. – СПб. : ВНИИФК, 1996. – 136 с.

8. Швець А. В. Фізіолого-психічна характеристика умов професійної діяльності військовослужбовців миротворчих контингентів ЗС України / А. В. Швець, І. А. Лук'яничук // Проблеми військ. охорони здоров'я. Зб. наук праць. – Укр. військ-мед акад. – 2006 – Вип. 16 – С. 382–387.

9. Arnold A. L. Diagnosis of Post-traumatic Stress Disorder in Vietnam Veterans / A. L. Arnold // The Trauma and Recovery Vietnams veterans. – Wash., 1985. – 282 p.

10. Brown W. War and psychological condition of peace / W. Brown. – L., 1982. – 232 p.

11. Giorgi A. Humanistic Psychology and Metapsychology / A. Giorgi // Humanistic psychology: concepts and criticisms / J. Royce, L. Mos (Ed.). – N.Y., 1981. – 218 p.

12. Horowitz M. J. Stress Response Syndromes / M. J. Horowitz. – N.Y., 1976. – 124 p.

13. Moritani T. Time course of adaptation during strength and power training / T. Moritani // Strength and Power in Sport. – Oxford : Blackwell Scientific Publications, 1991. – P. 267-287.

14. Weinberg R. S. Foundation of Sport & Exercise Psychology / R. S. Weinberg, D. Gould. – Human Kinetics, 2003. – 586 p.

15. Solomon Z. Risk factors in combat stress reactions: A study of Israeli soldiers in the 1982 Lebanon war / Z. Solomon, S. Nay, R. Bar-On // Ist. Psychiatry Relat. – Sci., 1986. – № 23. – P. 3-8.

16. Stein G.J. Information Warfare / G.J. Stein // Airpower Journal. – 1995. – № 1. – P. 31–39.

Аннотация. Безпальй С. Н., Ахрамович П. П., Хуторянский А. В., Штома В. Д. Характеристика психических состояний миротворцев из числа сотрудников органов внутренних дел Украины. Проведено исследование показателей психического состояния сотрудников органов внутренних дел Украины, которые принимали участие в миротворческих операциях. В исследовании приняли участие сотрудники (мужчины) в возрасте 25-35 лет (n=32), которые впервые принимали участие в миротворческих миссиях. Установлено ухудшение показателей психического состояния у сотрудников в конце миссий

по сравнению с исходными данными, что свидетельствует о недостаточной эффективности действующей программы психологической и физической подготовки миротворцев.

Ключевые слова: психическое состояние, миротворцы, сотрудники, физическая подготовка.

Annotation. Bezpaliy S. M., Ahramovich P. P., Hutoryansciy O.V., Shtoma V. D. The characteristics of mental conditions of peacemakers from the number of servicemen of Internal Affairs of Ukraine.

The researches of indexes of mental conditions of servicemen of Internal Affairs of Ukraine, which took part in the peacemaking operations, are conducted.

The servicemen (men) in age 25-35 years (n=32), which first took part in peacemaking missions, took part in research. Research was conducted on the base of the National academy of Internal Affairs in 2010-2012.

Research methods – analysis of literary sources, pedagogical supervision, questionnaire, testing, statistical methods.

Testing of indexes of mental condition of servicemen was carried out after such methods: method of diagnostics of self-appraisal by Ch.D. Spilberger, Y.L. Hanin – for determination of reactive and personality anxiety; method the «Scale of depression» – for diagnostics of depressions; method «SAN» – for research of the emotional states of servicemen.

The results of research of mental conditions of peacemakers from the number of servicemen of Internal Affairs of Ukraine testify to the negative influencing of features and terms of duty-battle activity on support of psychical, emotional-volitional and professionally important qualities of servicemen at the proper level.

The worsening of indexes of mental condition at servicemen at the end of missions on comparison with basic data is set, that testifies to insufficient efficiency of the operating program of psychological and physical training of peacemakers.

Key words: mental condition, peacemakers, servicemen, physical training.

**Ганчар А.І.
Одесская национальная морская академия.**

РЕЙТИНГ ДОСТИЖЕНИЙ КОМАНДНОГО ВЫСТУПЛЕНИЯ СИЛЬНЕЙШИХ ПЛОВЦОВ-СТУДЕНТОВ НА ВСЕМИРНЫХ УНИВЕРСИАДАХ С 1959-1991 ГГ. (I ЭТАП)

В статье выявлена динамика рейтинга командного выступления сильнейших пловцов-студентов по результатам получения призовых наград среди мужчин и женщин, участников финальных заплывов на всемирных Универсиадах на 1 этапе их проведения, состоявшихся с 1959 по 1991 гг.

Ключевые слова: всемирная Универсиада, призовые медали, пловцы-мужчины, пловцы-женщины, таблица ФИНА, рейтинг команды.

Актуальность. Современный этап развития спортивного плавания среди студентов